

*„HÁROM DOLOG NEM LÁTSZIK BELŐLE: A GYEREK, A
PEDAGÓGUS ÉS A NEVELÉS...”*

EMBER CSABA KRÉTA-RÓL, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERRŐL, JUBILEUMRÓL ÉS MÉRFÖLDKÖVEKRŐL

MAGYAR
ZENEISKOLÁK ÉS
MŰVÉSZETI ISKOLÁK
SZÖVETSÉGE

Koncerttel köszönti 35. születésnapját a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége november 26-án, az Eötvös10-ben s ezen az esten az ünnepi emlékülés során adják át a Magyar Művészetoktatásért Díjakat is. Ember Csabával, aki 2002 óta tölti be az MZMSZ elnöki posztját, s idén is újabb öt évre kapott bizalmat, a szervezet eddigi történetéről, különböző mérföldköveiről, valamint a napjaink hozta, új kihívásokról, feladatokról is beszélgettünk.

Ember Csaba

– *Mi lesz az ünnepi hangverseny műsora?*

– Néhány tehetséges növendék mellett biztosan fellép majd egy-két kórus is, s kiosztjuk a Magyar Művészetoktatásért Díjat, amelyet a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetével közösen alapítottunk. Nem terveztünk hatalmas ünneplést, de Nemes László tiszteletbeli elnökünk, s magam is mondok majd néhány gondolatot erről a több évtizedes munkáról, amelynek egyik legfőbb eredménye az, hogy a magyar közoktatásnak változatlanul szerves része az alapfokú művészetoktatás. S ha a pedagógusokat a társadalom megbecsüli, akkor ebből a megbecsülésből megkapják a részüket a művészetpedagógusok is. Ma már

szerencsére nem kell azzal az alapvető problémával megküzdenünk, ami a kezdeteket jellemezte, amikor egy parlamenti felszólalás arról szólt: kell-e egyáltalán az államnak támogatnia a művészetoktatást, szüksége van-e zeneiskolákra. Mindezt hallva Nemes László indult el ezen az úton, alapító elnökként életre hívva az MZMSZ-t, s harcolt azért, hogy minél többek számára derüljön ki, mekkora értékei vannak a zenei nevelésnek, miért nem szabad ezt az iskolatípust elhagyni. Ma már szerencsére nincsenek ilyen harcok, még ha akadnak is különböző ügyekben nagy küzdelmek. A Kodály nevéhez kötődő zenei nevelést ma is a legjobbak között emlegetik szerte a világban, egyre terjed, s itthon is meg kell mutatnunk, hogy a zene remek emberformáló, -nevelő erővel bír. Magam is minden egyes választási ciklusban elmondom, a művészeti oktatás nemcsak embernevelési, hanem gazdasági tényező is, amitől jobban működhet a társadalom! Szerencsére apróbb-nagyobb sikereink rendszeresen akadnak, hiszen sorra találunk olyan politikusokat, akik például nemcsak megértik a zenei nevelés fontosságát, hanem maguk is muzsikálnak.

– *Visszatekintve az MZMSZ eddig történetére, milyen mérföldköveket emelne ki a 35 esztendőből?*

– Folyamatos volt a munka, s már én voltam az elnök, amikor ismét támadás érte az intézményeinket, hiszen minden iskolát minősíteni kellett. Az ismereteim szerint sehol sem történt még ilyen a világon, mint nálunk, hogy egy év alatt több mint hétszáz iskolát minősítettünk, s nem esett ki tucatnyinál több intézmény a rostán... S szinte minden iskola kiválóan minősített lett, amire mindannyian büszkék lehetünk! Nagy eredmény ezt követően, hogy sikerült áttekintenünk a pedagógus végzettségeket, hiszen korábban adódott abból számos vita, hogy mit taníthat például egy fafúvós vagy egy rézfúvós, s végre ezt is rendbe tettük. Ahogy az alapfokú művészetoktatás tanterveit is, hiszen mindegyiket felülvizsgáltuk. Ez a társművészeteknek fontosabb volt, mint a zenénél. Bár nálunk szintén jelentős változások történtek az évek során, hiszen a klasszikus zene mellé, Gonda János sok harcának köszönhetően, a jazz is bekerült, aztán jött a népzene, az egyházzene, az elektronikus zene... Szerencsére ma már ezt a sokszínűséget meg tudjuk jeleníteni a tantervekben. Persze, vita tárgyát jelentette, miként tudunk úgy megújulni, hogy az újfajta irányzatok bekerülhessenek, azonban a klasszikus alapok nem változtak. Azt bizony meg kell tanítani mindenkinek, s e téren azért akadnak még félreértések... A nagy eredmények mellett pedig arról se feledkezzünk el, hogy az utóbbi hároméves ciklus alatt az iskolák felszerelése jelentősen javult. Meg is kellene keresnünk a politikusokat, hogy ez ne egyszeri alkalom maradjon csupán, hanem folyamattá válhasson. Azt látjuk ugyanis, hogy európai zeneiskolákban az eszközvételeket az állam, a szülők vagy az adott régió

biztosítja, valahogyan mindig kerül megfelelő hangszer, eszköz, s itthon is jó volna, ha születne egy ilyen gyakorlat, ami folyamatában segítené az oktatást.

– *Mit tud ezért tenni az MZMSZ?*

– Mindenhol beszélünk róla, ahol csak lehet. Azt látjuk egyébként, hogy a szülők közül, aki megteheti, áldoz erre, s a gyerekek is megbecsülik a saját tulajdonú hangszereket.

– *Amikor megalakult a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége, sokan csatlakoztak?*

– Hamar felépült a szervezet, alapító iskola vezetője voltam magam is, s az eredményeinket látva rengetegen jöttek. Ma is kétszáz fölötti a létszámunk, a nagyobb iskolák mind csatlakoztak, a művészeti intézményeknek több mint fele az MZMSZ-hez tartozik. S úgy vélem, ez a szám ismét nőni fog, ha látják, miként képviseljük eredményesen a szakmát. Elindult ugyanis most egy új folyamat, amely során a zeneművészeti ágban is végig kell gondolni a korhoz illő eszközöket, tartalmakat, formákat. Mindezt a minisztérium kezdeményezte, s nemrég tárgyaltuk a képzőművészeti tárgy tantárgy-módosítási tervét, amit jövő szeptemberben már be is vezetnek. Úgy vélem, hogy két éven belül tartalmilag és formailag is megújul a zeneiskolai zenei nevelés. Biztosan rengeteg vita lesz ennek kapcsán, szakmai és műfaji egyaránt. A minisztérium is kinyilvánította, annyi értéke van a magyar zeneoktatásnak, hogy azt mindenképp meg kell őrizni. A változásoknak nem az a lényege, hogy mindent pusztítsunk el, hanem az új alapokra téve őrizzük meg a meglévő értékeket, s bontsunk ki minden lehetőséget. Nagyon mások az állami, a szülői elvárások, valamint a gyerekek hozzáállása is mindehhez... S meg kell találni a művészeti nevelés lehetőségét! Alsóban tudjuk igazán a napirendjükbe illeszteni, de aztán, ahogy felfelé indulnak, nem vagyunk képesek már igazán jól gazdálkodni a gyerekek idejével... Ehhez társadalmi összefogás is szükséges, hiszen a kicsik igazán sok terhelést kibírnak, főleg, ha még élvezik is.

– *S hogyan látja, melyek a legnagyobb pedagógusgondok ezen a területen? Würth Boglárka ugyanis — egy másik, szintén ebben a lapszámban olvasható interjúban — azt emelte ki, hogy az MZTSZ Országos Zenepedagógus Tagozatának képviselőjében az óraszám kérdéséről tárgyalnak.*

– A hatvanperces órák a kezdetektől vita tárgyát képezik, de a minisztériumban már azt is levezették a jogászok, hogy mindenkinek 60 perces a munkaideje, csak másképp töltik ki a szüneteket... Jogos törekvés, hogy megoldást találjunk rá, ami talán a kevesebb kötelező óraszám lenne, mert máshol erre is akad számos példa. Az MZMSZ-nél, a hozzánk érkező jelzésekből azt látom a legnagyobb problémának, hogy miközben a szakszervezet eredményesen tárgyal a minisztériumban, a pedagógus munkavállalókat leszoktatták arról, hogy van érdekképviselőjük.... Sok olyan, jogos tanári problémával keresnek meg minket,

ami munkavállalói gond, a szakszervezethez kellene vele fordulniuk, ahol jogi tanácsot, jogvédelmet kapnának ingyen, ráadásul eredményesen képviselik a tagjaik érdekeit. Mi azzal tudunk foglalkozni, hogy az iskolák működjenek jól, azon belül érezzék jól magukat közmegelegedésre a diákok, a tanárok. Az intézményesített alapfokú zenei, művészeti nevelés képviselte a célunk.

– *S mit lát, mi a következő időszak kiemelendő feladata?*

– A pedagógusértékelésnek többször nekifutottak már, de még mindig nagyon gyerekcipőben jár... Hatalmas viták vannak most a TÉR kapcsán is. Németországi iskolában a kollégák érdeklődtek, milyen bért kap egy zenetanár, mennyi az óradíja. Az érintett pedagógus ismertette a számokat, s hozzátette, ha nagyon jól dolgozik, akkor is ugyanennyit keres, hiszen ez a dolga, ezért kapja a fizetését. Ha pedig nem végzi jól a feladatát, akkor nem a bére lesz kevesebb, hanem elküldik. Ha jól szeretnék kiemelni a nagyon jól dolgozó pedagógusokat, sokféle lehetőség kínálkozik, de azt is fontos volna tudni, hogy mekkora összeget lehet szétosztani... A TÉR esetében nagyon jók a szempontok, elfogadtam, dicsértem is ezeket, azonban azt is látni kell, hogy nemcsak művészeket nevelünk egy művészeti iskolában. A tényleges értékelést még mindenki tanulja. A TÉR bevezetésével értelmetlenül felértékelődött például a versenyeken való részvétel. Ez pedig nagyon ellentmondásos, hiszen ha valaki hétről hétre viszi három növendékét a különböző megmérettetésekre, akkor kérdés, hogy a másik tizenhétről hogyan gondoskodik. Kodály gondolatát idézve: az iskolai kórusnak az iskolában kell jól megszólalnia! Ha pedig az énekkaroknak pusztán eredményeket kell felmutatniuk, akkor a tömegbázis vész el. Nem a díjak, hanem a művészeti nevelés a fő feladat, hiszen a nálunk végzetek jobban dolgoznak, kreatívabbak, innovatívabbak lesznek. Ezt kellene értékelnie a TÉR-nek, de mire eljutunk ide, addigra lehet, hogy másképp fogják hívni... A KRÉTA-t is hiába dicsérik, el kell mondani: úgy született meg, hogy alapjaiban nem alkalmas az alapfokú művészeti oktatásra. Egy csoportos programot kényszerítenek rá állandóan a kollégákra, akik nyilván kénytelenek használni. A minisztériummal sokat tárgyaltunk erről, a törekvések megvannak a változtatásra, azonban a program készítői nem tudják igazán jól megoldani. Úgy látom hát, hogy ez valaha a különleges matematikai feladványok közé fog bekerülni, s aztán húsz év múlva valaki Nobel-díjat kap érte. Nem vagyok KRÉTA ellenes, egyetértek azzal, hogy az államnak naprakész tudással kell rendelkeznie arról, mi történik az iskolákban, de erre a KRÉTA nem alkalmas. Nem segíti a munkát. Létezik a Facebookon egy kimondottan alapfokú művészeti iskolai KRÉTA csoport. Humoristáknak adna remek alapanyagot mindaz, amiről ott írnak. Egyetlen mozdulattal meg lehet duplázni például az iskolai gyereklétszámot... Ha valakit szórakoztatni akarok, akkor felolvasok a bejegyzésekből. Három dolog nem látszik belőle: a gyerek, a pedagógus és a nevelés. A személyesség teljesen elvész.

(Hogyan beszélgethet egy nagyszülő a KRÉTA alapján az unokával, hová lesz így a család szerepe?)

– *Hogyan látja, milyen most területükön a pedagógusok közérzete?*

– Bonyolult kérdés, hiszen elindult a pedagógus béremelés, ami kicsi fellélegzést jelent. De a számos társadalmi segítség mellett egy pedagógus házaspár nem tud még a támogatott hitellel sem lakást vásárolni, letelepedni... S ha ma bemegy valaki egy üzletbe eladónak, akkor három hónapos képzés után több lehet a fizetése, mint annak, aki nyolcéves korától tanul zenét. Egy muzsikusi pályája ugyanis nem a gimnázium után indul, mint azé, aki akkor dönt arról, hogy állatorvos lesz-e vagy mérnök. A zenepedagógust ugyanúgy meg kellene becsülni, mint egy mérnököt. Az ígéret megvan a felzárkóztatásra, ezt elhittem a pályám elején is, 1974-ben, és most is látok szándékot. Él tehát egyfajta bizalom a pedagógusokban, de megvan emellett a jogos türelmetlenség is, hiszen oly sok éve várnak már arra, hogy javuljon a bérük, a körülményeik. Arról nem is beszélve, hogyha egy kisdíák azt látja, a tanára nem sokat lép előre az életben, akkor nem biztos, hogy ezt a hivatást választja. S persze, aki muzsikusnak készül, az nem a lehető legjobb megélhetést keresi, hanem adni akar másoknak, s belső békére, nyugalomra vágyik.

– *Önt idén ismét megválasztották az MZMSZ elnökének, így még öt éven keresztül vezeti a szervezetet. Milyen tervekkel kezd ennek az újabb ciklusnak?*

– A Covidot követően a zenei nevelésért kinevezett kormánybiztos, Rónaszékiné Keresztes Monika készített egy tanulmányt. Felkérésére több ezer kolléga válaszolt, s ismét igazolta, ez a fajta oktatás, ami a miénk, személyes kapcsolatot igényel. Viszont a pandémia azt is megmutatta, hogy számos új lehetőséget is lehet és kell kipróbálni, működtetni. Mindehhez persze a technikai feltételeket is meg kellene teremteni mindenütt. S igen, ahhoz képest, hogy már tíz éve el akartam búcsúzni, másoknak is lehetőséget adni, újra és újra bizalmat szavazott nekem a tagság. Szeretem ezt a feladatot, s meg is hat az a végtelen szeretet is bizalom, amellyel a kollégák már ilyen sok alkalommal rám voksoltak. S mivel szerencsére megvan hozzá az egészségem, az energiám, így szívesen vezetem tovább az MZMSZ-t, igyekezve hasznosítani azt a 35 éves tapasztalatot, amit a kezdetektől szereztem.

Réfi Zsuzsanna